

Spirit of Bosnia / Duh Bosne

An International, Interdisciplinary, Bilingual, Online Journal
Međunarodni, interdisciplinarni, dvojezični, online časopis

Kad umrem da se smijem

Fadila Nura Haver

1. Mural iz Vozuće

Na zidu napuštene kuće u Vozući kod Zavidovića pronađena je pjesma. Iznad pjesme poruka: Ovdje je još jesen i kiša pada. Riješio sam, sutra ću otići. A prije nego odem, ostavljam ti ovu pjesmu, pa je prepisi, ako hoćeš. Da sam imao boje, radije bih slikao na ovom zidu. I nemoj ostajati ovdje ako nije tvoje! Noću samo od sebe škripi. Ne možeš oka sklopiti.

SAMO SE PRAVE

Zamisli!

Kad su nas već sve pobili,
tad smo, plemenitim hvala,
dobili oružje.

Tek da imamo čime zaslužiti
suđenje za ratne zločine.

Ako!

Dok smo se branili
golim mozgovima
raskomadanim po asfaltu,
bacajući se na brda
otkinutim nogama,
bijasmo bijedni crvi.

Tako!

Hitra je evolucija, pravednima hvala,
od crva do hijene.

A one žene srebreničke
samo se prave da su žive.
Bauljaju svijetom, a pobijene.

Jašta!

Vezete po jastučnicama priznanje;
svi su vaši, posmatračima hvala,
zatečeni na mjestu zločina.

O, mrtve žene,
vi biste svjedočile svojim ubijenim očima!
Rašta?

Svi smo balkanski koljači.
 Demokraciji hvala, predat ćemo zločince.
 U Haag one u vrećama, lažovčine iskasapljene!
 Samo se prave da su mrtvi,
 a živi kao i njihove žene.
 I šta?
 Tebe, što si zaslužan za mir u Bosni,
 molimo - oprosti!
 Siromašni da lijevamo od zlata kolajnu,
 otkinutim prstima
 u đerdan ti nižemo srebreničke kosti!

2. Iskaz haškog svjedoka broj 28

O čemu sam mislio one noći na kamionu kad su po trojicu skidali za smaknuće? Mora biti da i krvniku nešto po zlu pođe i ne može svaki metak ubitačan biti i, mislio sam, ovo nije noć moga smaknuća. Nisam se molio Bogu jer se sjećao nisam nijedne riječi što bi na molitvu ličila i mislio sam, ja nikad ljubio nisam. Pa zar bi se moglo otići tako, a nisi ničiji. Nisi nikome srcu prirastao, pa da te upamti. I mislio sam, desit će se nešto. Ne, da sam se uzdao u njihovu milost, pa da će me pustiti i ne, da ću se praviti mrtav i pasti prije pucnja, već da me ničiji metak neće htjeti bez moje želje, bez molitve, ničijeg. Nevinog. I mislio sam, da mi je da ne drhtim ovoliko.

3. Iskaz haškog svjedoka broj 119

Rekli su da ponesemo najnužnije. Koračao sam uz majku. Imao sam trinaest. Nosio knjige i teke. Valjda će tamo gdje nas vode biti škola, pa ću nastaviti sedmi. Nisu me pustili sa ženama u autobus, pa se mati držala za me, plakala i preklinjala.

Onda je jedan vojnik, malo stariji od mene, udario majku puškom po rukama, pa me se pustila moja mati. U ruci je još držala moju torbu i ja sam vikao:

Čuvaj mi stvari!
 To je za školu pribor!
 I ne boj se!
 I tako je otišla nekud moja mati. I sa njom moje stvari. I moje djetinjstvo.

Gdje su nas povelili nije bilo škole, već velika rupa. I buldožeri. I vojnici sa puškama, malo stariji od mene. I jedan krupan. On nije ni na koga pucao. Samo je vikao: - Pali!

4. Posjeta ministrice izbjegličkom kampu

- Dobro je... Dobro je...
- Fali li vam šta?
- Ne fali. Bog dao, pa nam više ništa ne fali.
- Želite li se vratiti?
- Kuda?
- Pa... u... odakle ste?

-
- Iz guzice pasije.
  - Ovaj... jest ti nano ovaj dedo šaljivdžija!
  - Jest.
  - Želiš li se ti nano vratiti?
  - Kuda?
  - Pa... u... odakle si?
  - Iz gujice pasije.
  - Ovaj... dedo iz guzice, a ti iz gujice? Kako to? Aaaa... jeste vi meni šaljivdžije!
  - Jesmo, fala Bogu.
  - Jeste li zadovoljni smještajem u kampu?
  - Jesmo, fala Bogu.
  - Kako vas zdravlje služi? Jeste li zdravi?
  - Jesmo, fala Bogu.

-
- Ženo, dodaj mi tablete za umiranje!
  - Koje su boje i u kojoj su kesi?
  - Istresi plavu kesu, pa nađi žute tablete što su dobre zasvašto.
  - Popij prvo ove za srce i ove za glavu, da ti je lakše mrijeti.
  - Neka! To ostavljam tebi, ako te srce za mnom zaboli, il te zaboli glava oko zaostavštine. Oporučujem ti svih osam kesa tableta za život. A sad mi nađi one žute što su za umiranje i jednu onu od koje se smije.
  - Nemoj bolan, eto vidi kakav si... Ni sa onom ženom ništa ljudski ne progovori, a haman je fina.
  - Sebi je. Daj ti meni moju tabletu.
  - Što će ti još, dragi Hazime, već si tri danas popio?
  - Neka sam. Hoću još jednu. Kad umrem, da se smijem.

© 2007 *Fadila Nura Haver*

The preceding text is copyright of the author and/or translator and is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivs 3.0 Unported License.